

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกระบวนการจัดการอย่างมีส่วนร่วมในการจัดระบบการบริหารจัดการ เพื่อศึกษาและค้นหารูปแบบในการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า หมู่บ้านหนองฮีมีการจัดตั้งร้านค้าชุมชนขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2530 ตามนโยบายของรัฐบาล โดยได้งบประมาณจากโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) และการร่วมกันลงทุนของชาวบ้าน ถูหนุนในรูปแบบของสมาชิกเพื่อนำสินค้าอุปโภคบริโภคมาจำหน่าย เป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการทำการค้าและช่วยให้ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพในราคาที่เป็นธรรม ในการจัดตั้งร้านค้าชุมชนบ้านหนองฮีมีงบประมาณทั้งหมด 293,000 บาท โดยในระยะแรกนั้นศูนย์สาธิตการตลาดมีระบบการบริหารงานที่ดี และดำเนินงานเรื่อยมา

เมื่อปี 2540 ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านหนองฮีได้รับรางวัลจากการประกวดหมู่บ้านดีเด่น รางวัลประกวดคณะกรรมการหมู่บ้านดีเด่น หลังจากนั้นมาได้มีนโยบายให้มีการเปลี่ยนแปลงชุดคณะกรรมการบริหารทุก 2 ปี เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร้านค้า เมื่อเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการชุดใหม่ จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการ เนื่องจากคณะกรรมการชุดใหม่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการบริหารจัดการที่เพียงพอ การขายสินค้าส่วนใหญ่จะขายเป็นเงินเชื่อและจะมีการชำระหนี้ในตอนสิ้นปี ทำให้ระหว่างปีไม่มีเงินสดหมุนเวียนในการซื้อสินค้า จึงต้องซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ ทำให้สินค้ามีต้นทุนที่สูง ส่งผลให้ราคาขายสูงขึ้นด้วย สมาชิกต้องซื้อสินค้าในราคาที่สูง ซึ่งไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาด อีกทั้งการทำงานและการตรวจสอบผลการดำเนินงานก็มีความล่าช้า การบริหารจัดการจึงไม่มีประสิทธิภาพ

ชาวบ้านตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในศูนย์สาธิตการตลาด (ร้านค้าชุมชน) บ้านหนองฮี โดยร่วมกันศึกษาและหารูปแบบในการบริหารจัดการศูนย์สาธิตการตลาด (ร้านค้าชุมชน) โดยชาวบ้านทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกรูปแบบในการบริหารจัดการ การปรับเปลี่ยนและแก้ไขจุดบกพร่องในการบริหารงาน การศึกษารูปแบบในการบริหารจัดการ และการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการ

จากการศึกษาวิจัยค้นหารูปแบบการบริหารจัดการ ได้รูปแบบการบริหารจัดการ คือ การบริหารจัดการจะมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนว่ากรรมการคนใดรับผิดชอบเกี่ยวกับอะไร มีหน้าที่อะไรบ้าง เป็นการกระจายความรับผิดชอบอย่างทั่วถึง และมีการนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์

สำเร็จรูปมาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้ผลการดำเนินงานมีความถูกต้อง และรวดเร็ว โดยรูปแบบการบริหารงานมีดังนี้ 1) การซื้อสินค้าเข้ามาขาย จะซื้อสินค้าเข้ามาขายในปริมาณที่พอเหมาะ และซื้อเป็นเงินสดเพื่อลดต้นทุนของสินค้า บันทึกการขายการซื้อในเครื่องคอมพิวเตอร์ทุกครั้งที่มีการซื้อสินค้า 2) การจัดวางสินค้าจะจัดเป็นหมวดหมู่ โดยจัดวางเรียงตามวันหมดอายุ และมีป้ายบอกชนิดของสินค้าอย่างชัดเจน 3) การขายสินค้าจะบันทึกการขายในเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้รหัสสมาชิกของสมาชิกแต่ละคน เพื่อใช้คำนวณเงินปันผลที่สมาชิกแต่ละคนจะได้รับ 4) การขายสินค้าเป็นเงินเชื่อจะมีการจำกัดวงเงินในการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อคนละไม่เกิน 1,000 บาท และจะต้องนำเงินมาจ่ายชำระหนี้ก่อนจึงจะสามารถซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อได้ และจะต้องนำเงินมาชำระหนี้ให้หมดก่อนจะปันผลกำไรให้กับสมาชิก 5) การปันผลจะใช้เครื่องคอมพิวเตอร์คำนวณผลกำไรและเงินปันผลที่สมาชิกแต่ละคนจะได้รับโดยอัตโนมัติ ทำให้การปันผลให้แก่สมาชิกเร็วขึ้น 6) การทำบัญชีและการจัดเก็บข้อมูล จะมีการจัดทำโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ 7) การตรวจสอบข้อมูลการบริหารจัดการ ผลการดำเนินงานและการตรวจสอบสินค้าคงเหลือ จะมีการตรวจสอบเดือนละครั้งหรือเมื่อต้องการทราบข้อมูล สามารถสุ่มตรวจได้ ทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากรูปแบบการบริหารจัดการที่ได้ ชาวบ้านร่วมกันศึกษาทำความเข้าใจในรูปแบบการบริหารจัดการ และขั้นตอนการบริหารงานอย่างมีส่วนร่วม สามารถนำความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการบริหารจัดการศูนย์สาธิตการตลาด (ร้านค้าชุมชน) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปปรับใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์และโรงสีข้าวของชุมชนได้ และสามารถพัฒนารูปแบบในการบริหารจัดการโครงการต่างๆ ในชุมชนให้มีประสิทธิภาพสืบไป

ศัพท์คำสำคัญ : กระบวนการ การบริหารจัดการ การจัดระบบ การดำเนินงาน